

НА РОЗДОРІЖЖІ: ДИТЯЧИЙ САДОК ЧИ ШКОЛА?

Проблема освіти дітей 6–7 років

Олена ТАРАН,
Олена ПОЛЯКОВА,
методисти, НМЦ дошкільної
та початкової освіти ІППО,
Київський університет імені Бориса Грінченка

Дитина перейшла до старшої групи дошкільного закладу. Чи означає це, що через рік вона буде у першому класі початкової школи? Нерідко батьки опиняються на роздоріжжі: до школи малюк іще не “дозрів”, а випускню групу садка вже закінчив. Де ж його місце? Значно побільшало родин, які прагнуть вберегти дітей від передчасних шкільних навантажень і залишають їх у дитячому садку.

Які ж умови має створити дошкільний заклад для таких малят? Цю тему варто обговорити на серпневих зібраннях.

Щороку батьки старших дошкільнят розв'язують складне питання: у якому віці краще йти до школи їхній дитині? Критерії вибору в кожній родині свої, і для жодного рішення немає перешкод у законодавстві. У Законах України “Про освіту” та “Про загальну середню освіту” зазначено, що прийом до 1-го класу загальноосвітнього навчального закладу починається, як правило, з 6 років. Тож, право батьків вирішувати, коли їхня дитина розпочне своє шкільне навчання, затверджено законодавчо.

Яку ж інформацію мають вихователі донести до батьків, аби допомогти їм зробити правильний вибір?

ШЕСТИРІЧКИ І ПОЧАТКОВА ШКОЛА

Сьогодні до перших класів школи приходять не лише діти шестирічного віку, а й семирічні. Деякі батьки навіть просять прийняти п'ятирічних, яким виповниться шість до кінця календарного року.

Різниця у віці часто здається батькам настільки незначною, що вони, ведучи п'ятирічну або шестирічну дитину до школи, не замислюються про труднощі, які чекають на неї під час навчання.

Насправді ж шестирічна дитина істотно відрізняється від семирічної. За рік малюк не лише підростає фізично, а й робить якісний стрибок у своєму розвитку. Відбувається усвідомлення себе, своїх можливостей, активно формуються базові якості особистості. Дитина “дорослішає”. І що старша вона, то легшим буде перехід до напруженого шкільного життя.

Дитина, набагато молодша за своїх однокласників, може почуватися в класі незатишно, тим паче, що вона, як правило, менш розвинена фізично. А як працювати педагогу в класі, де навчаються діти 5–7 років? Звісно, йому складно забезпечити індивідуальний підхід. Адже для кожного віку існують свої форми роботи, методи заохочення та пояснення нового матеріалу, вже не кажучи про величезні розбіжності у мотивації, можливостях, здібностях, рівні знань та вмінь тощо. Тому ефективним і комфортним навчання може бути лише за умови комплектування класів з орієнтацією на вік дітей, а відповідно, й урахування в освітньому процесі їхніх психофізіологічних особливостей.

Часто батьки поспішають віддати дитину до школи раніше, оскільки вона вже вміє читати, лічити, писати. Але ці вміння — не найголовніші для майбутнього школяра, адже саме цього вчать у першому класі. Дитина має прийти до школи з досить широким колом знань і вмінь, а головне — з достатньо **розвиненим сприйманням і мисленням**. Вона ще в дитячому садку має отримати уявлення про аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію інформації й набути початкові вміння, які дають змогу, спостерігаючи за предметами та явищами, виокремлювати в них суттєві особливості, міркувати й робити висновки.

Крім того, діти **мають володіти початковими навчальними вміннями** — концентрувати увагу

не на результаті, а на процесі виконання навчальних завдань тощо. Важливого значення набувають **психологічна і фізична готовність** дитини до школи, її режиму і навантажень. Тривале перебування на одному місці, у статичних позах, відсутність денного сну — все це незвично для дитини, і що вона молодша, то важче їй переносити такий режим. Малюк швидко перевтомлюється, почувається пригніченим, беззахисним. Дитині, психологічно не готовій до школи, важко висидіти урок, адже їй потрібна зміна видів діяльності вже через 20–25 хвилин. Дрібна моторика пальців рук ще недостатньо розвинена, і навіть за великого бажання малюкові можуть не вдаватися букви у прописах. Це змушує його нервувати, непокоїтися. Тож вихователь має звернути увагу батьків саме на ці критерії готовності до школи й надати компетентні поради щодо того, як вони можуть допомогти своїй дитині на початку шкільного навчання.

Для поступального розвитку вкрай важливо **забезпечити дитині можливість різноманітної творчої діяльності**, яка сприятиме розширенню її кругозору, формуванню вміння керувати своєю поведінкою і тілом, налагоджувати соціальні контакти. Створити умови для різноманітної рухової діяльності і розвитку рухового інтелекту. Доречно надати старшому дошкільнику можливість спробувати свої сили у різних сферах — спорті, мистецтві, заняттях технічних студій тощо.

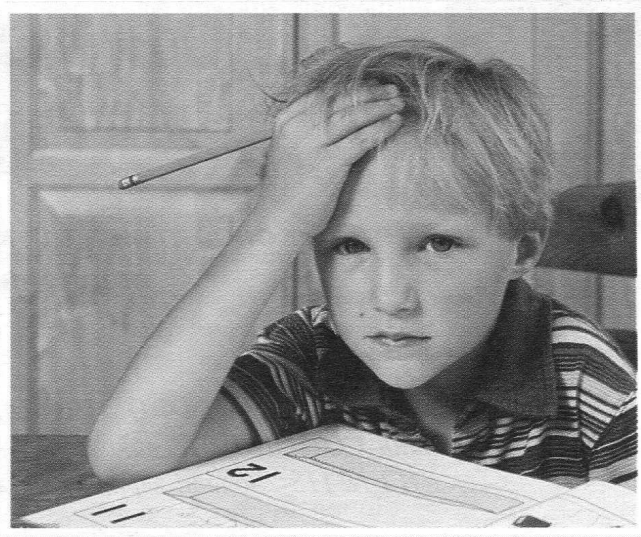
Важливо не впадати у крайнощі й не сприймати рік перед школою як час для муштри і натаскування, або навпаки, як “відпочинок перед атакою”.

ШЕСТИРІЧНІ В ДИТЯЧОМУ САДКУ

А що відбувається, коли батьки, усвідомлюючи значущість дошкільного періоду для формування життєвих сил дитини, схилиються до того, аби вона розпочала навчання у школі з семи років? Даючи дитині час на дозрівання, залишаючи її в дитсадку, батьки прагнуть створити умови для повноцінного проживання нею дошкільного дитинства. Але чи готовий до цього заклад?

На практиці **шестирічні діти часто опиняються у дитячому садку в ролі “другорічників”**, адже вони змушені знову йти до старшої групи й разом з п’ятирічними “повторювати” програму старшої групи. Чи це забезпечить їм повноцінний розвиток на цьому новому етапі? Мабуть, ні.

Один з виходів із цієї ситуації — **відновлення підготовчих груп**, яких наразі у дошкільних закладах немає. Утім, офіційно вони й не були скасовані. Чому ж не скористатися цією можливістю і не забезпечити дітям освітній процес, відповідний їхньому віку? Принаймні у тих випадках, коли вихованців 7-го року життя достатньо для комплектації групи.

**В шість років малюкам
Потрібно ще грати!**

Інший шлях — **створення різновікових груп** з відповідною диференціацією та індивідуалізацією освітніх завдань, форм і методів роботи.

Прогресивні педагогічні колективи, прагнучи забезпечити оптимальні умови для розвитку шестирічних, роблять певні кроки у розв’язанні цієї проблеми. Де це можливо, створюють відповідні групи — як повного дня, так і короткотривалого перебування. Попри те, що підготовчі групи зникли з дошкільних закладів уже понад 15 років тому, в програмах, спеціальній літературі, дидактичних посібниках достатньо методичних рекомендацій, які дають можливість забезпечити ефективний освітній процес для дітей сьомого року життя.

ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ

Тенденція до розмитості вікових меж між дошкільною і початковою освітою невпинно зростає — уже сьогодні іноді в першому класі навчаються п’ятирічні учні, а в дошкільному закладі перебувають семирічки. І у цьому контексті актуальним питанням є **готовність педагога до роботи в таких умовах**. Як вихователям, так і вчителям початкових класів важливо детальніше ознайомлюватися з особливостями програм, формами та методами роботи як дошкільного закладу, так і початкової школи, розширювати свої можливості для реалізації освітніх завдань шляхом застосування різних методичних прийомів, технологій залежно від вікових та індивідуальних потреб дітей.

Єдина не розв’язана на сьогодні проблема — **відсутність місць у дитсадках і спеціальних умов для дітей 6–7 років у школах**. Хочеться сподіватися, що і для цієї проблеми невдовзі будуть знайдені рішення. ■

“Школа не повинна вносити різкого перелому в життя дітей. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити те, що робила вчора. Нехай нове з’являється у її житті поступово і не приголомшує лавиною вражень”.

В. Сухомлинський